

Grensoverschrijdend gedrag

preventie, detectie en aanpak

Kind & Gezin

INLEIDING

Opvangvoorzieningen moeten maximale inspanningen leveren om grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van kinderen te detecteren, aan te pakken en te vermijden.

Elke opvangvoorziening bepaalt hiervoor zijn eigen werkwijze waarbij voorbeeldprocedures en de online leermodule kunnen helpen. Je vindt deze via de website van Kind en Gezin. Ga naar 'Professionelen', 'Sector Kinderopvang', 'Kwaliteit', 'Veiligheid'.

In de vergunningsvoorwaarden is vastgelegd dat je als opvangvoorziening beschrijft hoe grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van kinderen in de kinderopvangvoorziening gedetecteerd wordt, hoe er gepast op gereageerd wordt en hoe hierbij aan preventie wordt gedaan.

Dit voorstel van procedure wil de opvang ondersteunen om preventief en adequaat om te gaan met grensoverschrijdend gedrag. Het document dat voorligt is een eerste aanzet waarin elementen worden aangereikt om in de eigen voorziening te komen tot een procedure op maat. Het uitwerken van een procedure is nodig zodat deze bij crisismomenten voorhanden is.

Het is de bedoeling van deze procedure om een werkwijze voor te stellen bij een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag gepleegd door een medewerker aanwezig tijdens de kinderopvang ten aanzien van een kind (groepsopvang).

Het is vanuit dit perspectief dat de procedure is opgesteld.

De focus van de regelgeving ligt niet op grensoverschrijdend gedrag dat zich voordoet in de thuissituatie van het kind. Wel kan de voorliggende procedure hiervoor inspirerend zijn. Het is aangewezen als opvangvoorziening ook een procedure te voorzien wanneer grensoverschrijdend gedrag wordt vastgesteld in de thuisomgeving van het kind.

Ook al ben je bang om stappen te zetten. Ook al weet je niet wat er zal gebeuren. Weet dat de veiligheid van het kind primeert. Weet dat praten de eerste stap is om iets te veranderen.

Ter info

Elke situatie waar een kind in relatie met

- medewerkers
- gezinsleden
- al dan niet toevallige aanwezigen

het slachtoffer is of dreigt te worden van bedreigingen en/of van geweld, is

- een situatie van grensoverschrijdend gedrag die valt onder de procedure
- en een reden tot bezorgdheid.

De bedreigende en gewelddadige aard van de interactie met het kind staat centraal, los van de passieve of actieve betrokkenheid van de minderjarige. Ook schade die nog niet wordt opgelopen, maar wel dreigt te worden opgelopen, wordt in rekening genomen. Zo lopen kinderen die getuige zijn van geweld ernstig risico op psychotrauma.

Er worden verschillende vormen onderscheiden:

- **Mishandeling**

- Lichamelijke mishandeling: een kind lichamelijke letsels toebrengen. Bijvoorbeeld SIS (Shaken Infant Syndrome).
- Emotionele mishandeling: inadequaat reageren op de emotionele behoeften van een kind (steun, veiligheid en geborgenheid).

- **Verwaarlozing**

- Lichamelijke verwaarlozing: niet of onvoldoende ingaan op de basisbehoeften van een kind (kleding, voeding, hygiëne, medische verzorging, slaap).
- Emotionele verwaarlozing: wanneer een kind geen gepaste aandacht of genegenheid krijgt. Ook kinderen die getuige zijn van geweld.

- **Misbruik**

- Seksueel misbruik: wanneer een kind betrokken wordt in seksuele intimiteiten en activiteiten die de grenzen van zijn ontwikkeling en leeftijd overschrijden.

1. Preventie van grensoverschrijdend gedrag

Er zijn een aantal factoren waaraan je als opvangvoorziening iets kan veranderen:

- **Specifieke preventie van grensoverschrijdend gedrag**

- Alert zijn voor signalen en risicofactoren (zie signalen- en risicolijst grensoverschrijdend gedrag, bijlage 2).
- Assertief zijn en de stap zetten naar het delen en bespreken van een bezorgdheid.
- Steun en begeleiding bieden met als doel de draagkracht van medewerkers in de opvangvoorziening te bevorderen:
 - Organiseren van regelmatige overlegmomenten
 - Visie rond grensoverschrijdend gedrag bespreken en uitwerken
 - Procedure rond grensoverschrijdend gedrag bespreken, uitwerken, concrete afspraken maken en evalueren
 - Visie en procedure rond grensoverschrijdend gedrag levend houden
 - Concrete probleemsituaties bespreken met aanwijzingen voor aanpak
 - Tijd en ruimte voorzien om gevoelens te uiten in een sfeer van acceptatie en discretie
 - Vertrouwenspersoon aanduiden
 - Ondersteunend netwerk uitbouwen
- Organiseren van en deelnemen aan vorming. Mogelijke onderwerpen zijn:
 - Definitie, detectie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag

- Communicatie met ouders en kinderen

- In de pedagogische aanpak van kinderen accenten van assertiviteit leggen. Kinderen leren dat ze:

- Nee mogen zeggen
- Problemen aan iemand moeten vertellen
- Niet met onbekenden mogen meegaan

- **Algemene preventie**

- Werken op lange termijn

- Kinderen

- Een dagelijkse omgang met kinderen die aandacht heeft voor het verbeteren van sociale en emotionele vaardigheden

0 Open en gelijkwaardige communicatie

0 Wederzijds respect

0 Ondersteunend in plaats van bestraffend

0 Ruimte voor gevoelens

0 Weerbaarheid

- Ouders

0 Bereikbaar en toegankelijk voor ouders

0 Warme en open communicatie met ouders

- Werken op brede schaal

- Samenwerken met andere opvangvoorzieningen uit de buurt

- Samenwerken met sociale en welzijnsorganisaties uit de buurt (bijvoorbeeld Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, CLB, Politie)

2. Stappenschema

detectie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag

Verskillende stappen in de procedure:

Er is een verschil tussen een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag en vastgestelde feiten. Bij vastgestelde feiten wordt dadelijk opgetreden om het grensoverschrijdend gedrag te stoppen. Dit betekent dat onmiddellijk wordt overgegaan naar stap 3.

- Stap 1: Signalen herkennen en vermoeden formuleren
- Stap 2: Aanpakken van het vermoeden van grensoverschrijdend gedrag
- Stap 3: Aanpak van het feit of van het versterkt vermoeden van grensoverschrijdend gedrag
- Stap 4: Evaluatie en nazorg

Bij elke stap:

- Zorgvuldig en volledig rapporteren van de ondernomen stappen, de contacten, de gesprekken en de besluitvormingen.
- In een persoonlijk gesprek met de betrokkene de voor de betrokkene relevante informatie meedelen.

Stap 1: Signalen herkennen en vermoeden formuleren

Indien je zorgwekkende signalen bij een kind en/of medewerker vaststelt en/of je als medewerker of verantwoordelijke een melding ontvangt kan dit leiden tot een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag.

Het is nu nodig om op een zorgzame wijze informatie in te winnen en te delen.

- De zorg rond het kind en/of de medewerker delen met de verantwoordelijke¹.
- De zorg rond het kind en/of de medewerker duidelijk maken:
 - Verzamelen van gegevens zo objectief als mogelijk. Het is niet de taak van de opvangvoorziening om 100% zekerheid te krijgen. Het is wel de taak van de opvangvoorziening om de zorgen verder te onderbouwen en zolang men ongerust is verdere stappen te ondernemen.
 - Het verzamelen van objectieve gegevens omtrent de zorg rond het kind (zie observatieformulier, bijlage 1)

- De zorg rond het kind en/of de medewerker delen en bespreken met anderen:
 - De verantwoordelijke bepaalt de partners voor het gesprek. Het is de bedoeling de verzamelde gegevens te toetsen bij anderen en te kaderen binnen de signalen- en risicolijst (zie signalen- en risicolijst grensoverschrijdend gedrag, bijlage 2).

Als je niet gerustgesteld bent, ga je verder naar de volgende stap.

¹ Indien de verantwoordelijke wordt vermeld als de 'vermoedelijke dader' wordt het vermoeden onmiddellijk gemeld aan het organiserend bestuur.

Stap 2: Aanpakken van het vermoeden van grensoverschrijdend gedrag

- De verantwoordelijke van de opvangvoorziening meldt het vermoeden aan het organiserend bestuur.¹
- De verantwoordelijke en het organiserend bestuur bepalen de volgende stappen van het aanpakken van het vermoeden van grensoverschrijdend gedrag:
 - Een gesprek met de betrokken medewerker waar je je zorgen over maakt (zie aandachtspunten voor een gesprek, bijlage 3a).
 - Een contact met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling voor advies (algemene info en contactgegevens, zie bijlage 5).
 - Het Vertrouwenscentrum is er om met mensen in dialoog te gaan en te kijken welke hulp nodig of mogelijk is. Je kan bij het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling terecht voor een advies of een concrete hulpvraag.
 - Vraag expliciet advies omtrent de doelstelling, de inhoud en de regels van de privacy voor een gesprek met de ouders en met het kind.
 - Een gesprek met de ouders van het kind (zie aandachtspunten voor een gesprek, bijlage 3b).
 - Een gesprek met het kind (zie aandachtspunten voor een gesprek, bijlage 4).
- De verantwoordelijke en het organiserend bestuur kunnen besluiten:
 1. De specifieke zorgen over het kind en/of de medewerker bestaan niet meer.
 2. Na overleg met de betrokkenen blijft er twijfel bestaan. Volg het kind en de medewerker in de opvang nauwkeurig op. Maak duidelijke afspraken wat geobserveerd zal worden, door wie en aan wie gerapporteerd zal worden. Bepaal data voor korte termijn opvolging.
 3. Stap 3 wordt gezet. De vermoedens zijn na overleg met de betrokkenen versterkt. De vermoedens grenzen aan zekerheid, er is mogelijks sprake van hoogdringendheid en crisissituatie.

¹ Enkel relevant indien de verantwoordelijke geen organisator is.

Stap 3: Aanpak van het feit of van het versterkt vermoeden van grensoverschrijdend gedrag

- De verantwoordelijke meldt het vermoeden² aan de klantenbeheerder bij Kind en Gezin
- De verantwoordelijke en het organiserend bestuur bepalen afhankelijk van de aard en de ernst de stappen en de volgorde van de stappen voor het aanpakken van het versterkt vermoeden van grensoverschrijdend gedrag:
 - Neem een beslissing ten aanzien van de 'vermoedelijke dader' uit de opvangvoorziening:
 - Op non-actief zetten voor de duur van het onderzoek (volgens het personeelsbeleid van de opvangvoorziening).
 - Afschermen van het (de) betrokken kind(eren).
 - Afwegen van mogelijkheden voor begeleiding en ondersteuning.
 - Neem contact met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (algemene info en contactgegevens, zie bijlage 5) en volg hun advies op.
 - Meld het vermoeden bij de politie.
 - Breng de andere ouders zorgzaam op de hoogte van het vermoeden en van de genomen stappen, dit met respect voor de privacy van alle betrokkenen.
 - Breng de andere medewerkers zorgzaam op de hoogte van het vermoeden en van de genomen stappen en dit met respect voor de privacy van alle betrokkenen.

Zorg ervoor dat het betrokken kind en zijn ouders, de andere ouders en kinderen en de betrokken medewerkers de nodige ondersteuning krijgen.

Bied aan de ouders en kinderen een opvangalternatief aan. Neem hiervoor indien nodig contact op met andere opvangvoorzieningen in de buurt.

Geef aan de betrokkenen, indien nodig, informatie over externe hulpverlening.

Na gerechtelijk onderzoek beslist het organiserend bestuur:

1. Het vermoeden van grensoverschrijdend gedrag in de opvang is terecht. Het organiserend bestuur overweegt de samenwerking met de betrokken medewerker stop te zetten.
2. Het vermoeden van grensoverschrijdend gedrag in de opvang is niet terecht. Het organiserend bestuur overweegt of de betrokken medewerker opnieuw aan het werk kan. Blijf alert op het welzijn van de verschillende betrokkenen, zorg hierbij voor de nodige ondersteuning en begeleiding.

² Vermoeden betekent in stap 3 een feit of een versterkt vermoeden van grensoverschrijdend gedrag

Stap 4: Evaluatie en nazorg

Hoe de situatie ook evolueerde, beseft dat jouw bijdrage misschien van cruciaal belang was.

Analyseer de situatie die zich heeft voorgedaan. Ga na of het haalbaar is om dit in de toekomst te vermijden en welke maatregelen jullie daartoe moeten nemen.

Evalueer de gebruikte procedure na afloop. Stuur de procedure bij waar nodig en zorg voor de vertaling in het preventiebeleid.

- Blijf alert op het welzijn van het kind.
- Zorg voor het begeleiden en ondersteunen van de medewerkers in de opvang.
- Zorg voor jezelf.
- Bied voldoende nazorg aan de medewerker die de zorg rond een kind of een andere medewerker heeft gemeld.

Bijlage 1: Observatieformulier

- Spreek af wie de gegevens verzamelt, op welke tijdstippen en aan wie de gegevens gerapporteerd worden.
- Deze gegevens zijn een aanvulling bij de reeds beschikbare gegevens van het kind in de opvangvoorziening.

Naam kind:

Geboortedatum kind:

Naam van de persoon/ personen die het kind opvangen in de opvangvoorziening:
.....

Sinds wanneer is het kind in de opvang?
.....

Aantal dagen dat het kind per week in de opvang is?
.....

Denk je/ weet je dat het kind het naar zijn zin heeft in de opvang?
.....
.....

Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind?
.....
.....

Hoe is de ontwikkeling van het kind (verstandelijk, sociaal, emotioneel, motorisch)?
.....
.....

Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden?
.....
.....

Hoe is het contact met andere kinderen in de groep?

.....
.....

Hoe is het contact van het kind met volwassenen? Hoe is het contact tussen het kind en de personen die het kind opvangen?

.....
.....

Hoe verloopt het halen/ brengen?

.....
.....

Hoe is de relatie van het kind met de ouders en met de andere gezinsleden?

.....
.....

Is er de laatste tijd iets in de situatie van het kind veranderd?

.....
.....

Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

.....
.....

Beschrijf het opvallende gedrag:

.....
.....

Hoe vaak komt dit gedrag voor?

.....
.....

Op welke momenten en/of in welke situaties komt het gedrag voor?

.....
.....

Bijlage 2: Signalenlijst en risicofactoren grensoverschrijdend gedrag¹

- Bij het bekijken van deze signalenlijst is het belangrijk om attent te zijn voor het samen voorkomen van verschillende signalen, de frequentie waarin de signalen voorkomen en de graad van ernst van de verschillende signalen.
- Bekijk steeds de samenhang van de signalen.
- Koppel dit aan de algemene toestand en leeftijd van het kind en de omgeving waarin het kind opgroeit.

- Voedingsproblemen:

Eetstoornissen
Steeds wisselen van voeding

- Verzorgingsproblemen:

Gebrekkige hygiëne
Sterke lichaamsgeur
Ongepaste kledij
Ernstige luieruitslag
Onverzorgde tanden
Oververmoeidheid
Vaak ziek, geen goed herstel
Herhaalde ziekenhuisopnamen
Slaapstoornissen
Veel ongevallen door onvoldoende toezicht

1. Het herkennen van signalen bij het kind

1.1 Lichamelijke signalen

- Lichamelijke kenmerken:

Schaafwonden
Snij- of steekwonden
Krab- of bijtwonden
Brandwonden
Oorletsel
Oogletsel
Littekens
Breuken
Blauwe plekken
Shaken infant syndroom of niet-accidenteel intracranieel letsel
Munchausen by proxy² of geïnduceerde aandoening
Ongewone en steeds terugkomende kwetsuren

Buikpijn
Hoofdpijn
Braken
Groeiachterstand
Gewichtsverlies
Zindelijkheidsproblemen
Verstijfde lichaamshouding

1.2 Psychosociale signalen

- Algemeen gedragsmatige signalen:

Onaangepast gedrag
Geen leeftijdsadequaat gedrag
Somber
Niet huilen, niet lachen
Lusteloos
Staren
Passief
Apathisch
Niet spontaan
Toont geen gevoelens of pijn
Faalangstig
Gebrek aan interesse en motivatie
Depressief
Concentratie- en aandachtsproblemen
Gebrekkig lichaamsbeeld

Terugval in schoolprestaties
Angstig
Dromen
Labiël
Hyperactief
Nerveus
Agressief

¹ Deze lijst is ook van toepassing wanneer het grensoverschrijdend gedrag zich voordoet in de thuissituatie van een kind.

² Ouders die, actief of passief, hun kinderen ziek maken of aan derden vertellen dat hun kinderen ziek zijn. Zo onderwerpen ze hen aan onnodige medische onderzoeken, medicatie, ziekenhuisopnames of zelfs operaties.

Zelfverwondend gedrag
Regressief gedrag

- Ontwikkelingsstoornissen:

Achterstand in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
Beperkt taalgebruik of overmatig inhoudsloos taalgebruik

- Relationele problemen:

Afkering van lichamelijk contact
Weigering van het kind om zich medisch te laten onderzoeken
Vermijden van relatievorming
Hechtingsproblemen (problemen in de affectieve band en geborgenheid)
Verwerping door leeftijdsgenoten
Speelt niet met andere kinderen
Niet huilen bij ernstige verwonding
Teruggetrokken, angstig
Overdreven aanhankelijk
Allemansvriend
Vermijden van oogcontact
Seksueel dwingend gedrag ten aanzien van andere kinderen
Wantrouwen
Waakzaam
Overdreven drang naar affectie
Kind vertoont ander gedrag wanneer bepaalde personen in de buurt zijn

1.3 Signalen van seksueel misbruik

Blauwe plekken
Vingerafdrukken
Afscheiding uit de vagina
Bloedverlies uit vagina of anus
Jeuk bij vagina of anus
Roodheid bij vagina of anus

Pijn ter hoogte van de bovenbenen
Terugkerende urinewegontsteking en obstipatie waarvoor geen andere verklaring is
Angst om zich uit te kleden
Angst om op de rug te liggen
Schrikken bij aanraking
Ongewone kennis van seksualiteit gezien jonge leeftijd
Extreem seksueel gekleurd gedrag
Spelletjes of tekeningen die duidelijk seksueel getint zijn
Openlijk tonen van genitaliën en/of masturberen
Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
Seksueel overdraagbare ziekten

2. Het herkennen van signalen bij de medewerker

2.1 Begeleider/kind relatiestoornis

Begeleider troost het kind niet bij huilen
Begeleider klaagt overmatig over het kind
Begeleider heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
Begeleider toont weinig belangstelling voor het kind

2.2 Signalen bij de begeleider

Geen bewijs van goed gedrag en zeden
Geweld in het eigen verleden
Apathisch en (schijnbaar) onverschillig
Onzeker, nerveus en gespannen
Onderkoeld brengen van eigen emoties
Negatief zelfbeeld
Afspraken niet nakomen
Aangeven - het bijna niet meer aan te kunnen - problemen met draagkracht
Begeleider met psychische problemen

3. Risicofactoren op niveau van

3.1 Het kind

Te vroeg geboren baby
Huilbaby
Kind met een handicap
Gedrag- en emotionele problemen
Ongewenst kind
Stiefkind

3.2 De medewerker, de ouder of het gezin

Opvoedingsstress
Weinig betrokkenheid bij de opvoeding
Problemen in interactie
Onrealistische verwachtingen naar het kind toe
Sociaal isolement
Regelmatig verhuizen
Slechte algemene hygiëne
Verslavingen
Jonge moeder
Lage opleiding
Psychiatrische problemen
Voorgeschiedenis van grensoverschrijdend
gedrag
Financiële problemen
Relatieproblemen
Slechte/ te kleine huisvesting
Multicomplexe gezinssituaties

Bijlage 3a: Aandachtspunten voor het voeren van een gesprek met de betrokken medewerker

Er is een medewerker waar je je zorgen over maakt.

Het doel van een gesprek is de zorgen die je hebt rond de medewerker te delen.

Hierbij is het belangrijk rekening te houden met de volgende uitgangspunten:

- Bepaal vooraf wie het best bij het gesprek aan wezig is.
 - Bereid het gesprek goed voor: wie zegt wat, de inhoud, het verloop, ...
 - Bespreek wat je waarneemt bij de medewerker en/of bij het kind.
 - Spreek de medewerker aan met respect.
 - Beoordeel het gedrag van de medewerker, niet de persoon op zich.
 - Geef duidelijk aan dat je met de zorg iets moet doen.
- Verloop van het gesprek:
- Geef aan dat je iets wil bespreken dat je moeilijk vindt en ga onmiddellijk over tot het benoemen van de zorg.
 - Bijvoorbeeld: Dit is voor mij een moeilijk gesprek. Ik maak me zorgen over een aantal dingen die ik graag met jou/jullie zou willen bespreken.
 - Bespreek één voor één de verzamelde objectieve gegevens en signalen aan de hand van onderstaande punten:
 - Beschrijf het signaal in concrete lichamelijke verschijnselen of waarneembaar gedrag.
 - Vraag of het signaal herkend wordt.
 - Spreek je zorg uit over dit signaal. Geef duidelijk aan dat je dit grondig aan het onderzoeken bent, in overleg met anderen.
 - Geef aan hoe en wanneer de medewerker geïnformeerd wordt over de volgende stappen.
 - Probeer duidelijk te zijn. Dat wil ook zeggen dat je aangeeft dat je bepaalde dingen (nog) niet weet, nog moet uitzoeken en verder met anderen moet bespreken.
 - Geef ruimte aan emoties. Weet dat de medewerker emotioneel kan reageren (boos, verdrietig, verongelijkt, ...).
 - Zoek ook iemand voor jezelf om te ontladen na een dergelijk gesprek.

Bijlage 3b: Aandachtspunten voor het voeren van een gesprek met de ouders

Het doel van een gesprek is de zorgen die je hebt rond het kind te delen.

Hierbij is het belangrijk rekening te houden met de volgende uitgangspunten:

- Bepaal vooraf wie het best bij het gesprek aanwezig is.
- Bereid het gesprek goed voor: wie zegt wat, de inhoud, het verloop, ...
- Bespreek wat je waarneemt bij het kind.
- Ga uit van het delen van de zorg voor het kind. Je hoeft geen schuldvraag aan de orde te stellen, je doet een beroep op de gedeelde zorg voor het kind. Je gaat ervan uit dat ieder het beste voor het kind wil en dat is ook wat jij wil. Het belang van het kind blijft in het gesprek centraal staan.

Verloop van het gesprek:

- Geef aan dat je iets wil bespreken dat je moeilijk vindt en ga onmiddellijk over tot het benoemen van de zorg.
 - Bijvoorbeeld: Dit is voor mij een moeilijk gesprek. Ik maak me zorgen over een aantal dingen die ik graag met jou/jullie zou willen bespreken.
- Bespreek één voor één de verzamelde objectieve gegevens en signalen aan de hand van onderstaande punten:
 - Beschrijf het signaal in concrete lichamelijke verschijnselen of waarneembaar gedrag.

- Vraag of het signaal herkend wordt: Is jullie dit wel eens opgevallen? Eventueel kan je vragen om het kind eens een tijdje te observeren en op te letten of ze ook het gedrag waarnemen. Eventueel kan je de suggestie doen om met het kind naar de huisarts te gaan. Het is hierbij zeker niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt of geobserveerd wordt om 100% zekerheid te krijgen.
- Vraag of er enig idee is waar dit vandaan komt: Hebben jullie enig idee waar dit vandaan komt? Kwam het kind misschien minder graag naar de opvang?
- Spreek je zorg uit over dit signaal. Geef duidelijk aan dat je dit grondig aan het onderzoeken bent, in overleg met anderen.
- Maak goede afspraken met de ouders. Geef aan dat je waar mogelijk communiceert met de ouders over welke stappen je zal zetten en over datgene wat hun kind aanbelangt.
- Probeer duidelijk te zijn. Dat wil ook zeggen dat je aangeeft dat je bepaalde dingen (nog) niet weet, nog moet uitzoeken en verder met anderen moet bespreken.
- Geef ruimte aan emoties. Weet dat de ouder emotioneel kan reageren (boos, verdrietig, verongelijkt, ...).
- Zoek ook iemand voor jezelf om te ontladen na een dergelijk gesprek.

Bijlage 4: Aandachtspunten voor een gesprek met het kind

Vanaf ongeveer 3 jaar is het mogelijk een gesprek te voeren met het kind. Hou tijdens dit gesprek rekening met de leeftijd en de ontwikkelingsfase van het kind. Het is niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt. Het is wel belangrijk goed te reageren wanneer een kind je iets vertelt.

Tips voor het gesprek:

- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind.
- Steun het kind en stel het op zijn gemak.
- Gebruik korte zinnen.
- Stel open vragen ('Wat is er gebeurd? Wanneer is het gebeurd? Waar heb je pijn? Wie heeft dat gedaan?') en wissel deze af met gesloten vragen ('Ben je gevallen? Heb je pijn? Vond je dat leuk of niet leuk?').
- Let tijdens het gesprek goed op non-verbale signalen van het kind.
- Geef de boodschap dat geweld op kinderen niet goed is.
- Spreek niet slecht over de ouders of andere belangrijke personen voor het kind.
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.
- Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Vraag niet verder wanneer het kind niet wil.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.
- Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Geef aan dat je dit verder zal opnemen.

Bijlage 5: Algemene informatie en contactgegevens

Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

In elke Vlaamse provincie en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) werkzaam. De oprichting van de vertrouwenscentra kwam tot stand via een uitvoeringsbesluit van de Vlaamse regering. Ze worden gesubsidieerd via Kind en Gezin. Wens je meer informatie over de opdrachten en de werking van de VK's. Surf dan naar www.kindermishandeling.be

1 Algemene werking

Het VK is multidisciplinair samengesteld en heeft een medische, psychologisch/ pedagogische en sociale functie alsook een secretariaatsfunctie. Elk VK is telefonisch bereikbaar tussen 9 en 17 uur. Tijdens de avonduren en in de weekends is er voor dringende situaties een telefonische wachtdienst. De hulpverlening van het VK is volledig gratis.

2 Melden

De VK's zijn een meldpunt voor alle mogelijke situaties van geweld op kinderen. Een hulpverlener die een vermoeden of een ongerustheid heeft over verwaarlozing of mishandeling van een kind, kan contact opnemen met een VK. Als burger kan je het nummer 1712 bellen.

3 Na de melding

Wanneer een situatie wordt aangemeld, probeert het VK een inschatting te maken van wat er juist aan de hand is met het kind of de jongere. Het VK tracht zicht te krijgen op de ernst en de omvang van het probleem en doet dit op verscheidene manieren.

Enerzijds proberen ze contact te leggen met mensen die vanuit hun professionele bezigheden een beeld kunnen schetsen van het kind en zijn leefsituatie: een huisarts, een centrum voor leerlingenbegeleiding, diensten uit bijzondere jeugdzorg, ...

Er wordt duidelijk gemaakt aan diegene waarmee contact wordt opgenomen dat het om een exploratie gaat, dat het betreffende kind en zijn gezin al dan niet reeds op de hoogte zijn en dat de meegedeelde informatie binnen het beroepsgeheim valt.

Anderzijds komt het VK direct tussen. Er is dan een gesprek met de minderjarige, de ouders en/ of andere rechtstreeks betrokkenen. Een combinatie van beide methodes kan natuurlijk ook.

Elke aangemelde situatie is uniek en wordt ook zo bekeken. Er zijn geen standaardstrategieën beschikbaar. Bij elke situatie wordt ingeschat welke stappen er nodig zijn om meer informatie te verzamelen over een kind en zijn situatie.

4 Crisisinterventie

In een aantal situaties is de informatie zo verontrustend dat er een dringende tussenkomst nodig is. Dit kan inhouden dat het VK de dag van de melding al rechtstreeks contact opneemt met de ouders, het kind of andere betrokkenen. Het gebeurt ook dat het VK niet voldoende garanties heeft voor de veiligheid van een kind. Dan wordt er contact opgenomen met het Comité Bijzondere Jeugdzorg en/of justitiële instanties die de situatie dan verder coördineren.

De recente contactgegevens kan je vinden via: www.kindermishandeling.be. Ga naar 'Waar vind je ons?'

Bijlage 6: Tips omtrent het omgaan met privacy

- Vraag advies aan het VK.
- Deel in een persoonlijk gesprek met de betrokkene de, voor de betrokkene, relevante informatie mee.
- In het belang van het kind, wanneer een kind in nood is en je je ernstige zorgen maakt, kan je overwegen stappen te zetten zonder eerst de ouders op de hoogte te stellen.
- Iedereen heeft de verantwoordelijkheid om een kind in nood te helpen. Het melden van de zorg rond een kind aan de verantwoordelijke van de opvangvoorziening of het organiserend bestuur ontslaat je niet uit je eigen verantwoordelijkheid.

Bijlage 7: Bronnen

Hermanns, J.M.A. (2001).
De preventie van kindermishandeling: kansen in de jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen.
Utrecht, Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.

www.kindermishandeling.be

Vlaams Fonds (2006).
Over grenzen: de preventie van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van personen met een handicap. Praktische handleiding voor het ontwikkelen, invoeren, evalueren en bijsturen van een preventie- en reactiebeleid.
Brussel, Vlaams Fonds.

Leefsleutels - Childfocus (2005).
Een groot geheim in een klein hoofdje.
Antwerpen - Apeldoorn, Garant.